1e Jaargang, nummer 11, 14 september 2024

REFO TIJD

Blad van het Instituut voor Calvinistische Studiën i.s.m. de Nederduits Gereformeerde Kerk (1571) - De moederkerk van Nederland sinds 1579. ‘Geen kerk zal over een andere kerk heersen, geen taakuitvoerder over de andere taakuitvoerder.’ (Kerkorde Emden, 1571)

In dit nummer : Calvijn en de Evangelisten - 4, en Dooyeweerd en de strijd tegen de deus ex machina III

CALVIJN EN DE EVANGELISTEN - 4

Calvijn stelde dat de wonderen en tekenen een organisch geheel moesten vormen met de leer, opdat er zo geen deus ex machina kon ontstaan.

Het wenen voor de Heere is een keuze. Je hoeft niet te wachten op het wenen in het natuurlijke, omdat het om het geestelijke wenen gaat, en dat is een keuze. Laat die hemelse tranen maar door je heenvloeien. Wees er maar open voor. De Heere is bij een verbroken hart.

Maar laten we geen deelhebben aan de droefheid van de wereld, de droefheid van het vlees. Narcisten proberen anderen mee te sleuren in hun vleselijke droefheid door hen te vernederen en belachelijk te maken. Blijf van hen vandaan en negeer ze.

Daarom is het van belang dat ook het kruis, de lijdensgezindheid een organisch geheel vormt met de leer, opdat we geen deel hebben aan de droefheid van het vlees.

Ik had een droom over de Kuyper kerk die van genade een deus ex machina had gemaakt. De kerk werd bestuurd door twee reuzen-gorilla’s, Loddie en Beelie. Ik zag één van hen bij een kleinere aap, en de grotere gorilla begon gewoon een oogbal uit de kleinere aap te rukken, en toen het eruit was toen zoog hij het gewoon op.

Calvijn stelde dat het einde der wereld niet eerder zal zijn, dan nadat door zware en moeilijke verzoekingen de gemeente geoefend zal zijn. In de droom over de Kuyper kerk zag ik dat de bruid ergens in een kelder was opgesloten, vastgebonden, terwijl de kerk zich allerlei monsters had verkozen.

Calvijn stelde dat de kerk zich moest bewapenen met geduld en niet te veel verlangend zijn naar allerlei hemelse heerlijkheden, omdat de verlossing helemaal niet zo op de hand ligt als ze zich verbeeldden. Calvijn wees op de lange omweg in zijn strijd tegen het monster van de deus ex machina (Verkl. Mattheus 24:14).

Calvijn wees erop dat er niet alleen valse profeten zouden opstaan, maar dat het hen aan listigheid om anderen te misleiden niet zou ontbreken, zodat zij zich werkelijk een aanhang zouden verschaffen.

Het is boerenbedrog wat we in de kerken hebben gezien, waar Calvijn al tegen waarschuwde, en daarom moesten er ook vernieuwingen komen in de latere Nederduits Gereformeerde Kerk. Er moest een doorgaande reformatie zijn, in de vrijgemaakte kerk. Daar wees onze catechismus ook op. Stilstand zou fataal zijn. Er is nu een nieuwe theologie en een nieuwe filosofie waar velen nog geen kennis van hebben genomen. Anderen wel. Sommigen trokken een vies gezicht van ‘wat de boer niet kent.’ Anderen waren voorzichtig geïnteresseerd. Deze dingen moesten gebeuren. We zijn in een nieuwe bedeling terechtgekomen. Op het oude kunnen we niet volledig teren. Er moet een goede balans zijn tussen oud en nieuw. De slang moet vervellen. Mozes wees op die slang. Het is slang tegen slang. Wij moeten voorzichtig zijn als slangen (Mattheus 10:16).

De Leidse vertaling noemt het woord ‘omzichtig’. Het betekent dat er een gedegen prolegomena moet zijn voordat we verder gaan, oftewel een gedegen inleiding en voorstudie, die behoedzaam is en zorgvuldig. We mogen geen risico nemen in deze gevaarlijke wildernis. Boobytraps overal. Gevaarlijke roofdieren. Allerlei valstrikken. Doornen, distels, glibberigheid, afgronden, onbekende gevaren, en wat doet de mens ? Die loopt hard en met de borst trots vooruit. Zelfverzekerdheid wordt geprezen en aangemoedigd in de stad, zelfs in veel kerken. Men wil carrière maken voor de markt, voor macht en aanzien, en dat wordt gezien als ‘iets bereikt hebben’. Hard lopen ze naar het dwazengoud en gaan zo ten onder, en hebben het niet eens door. De dwazendrugs liegt tot hen en draait alles om. Och, blaast toch op de bazuin. Keert toch terug tot de zelfkritiek. Vecht om los te komen uit Laodicea. Vecht tegen al hun projecties. Vecht tegen de schijn-identiteit.

Calvijn wijst erop dat het graan op de dorsvloer eerst van het kaf moet worden gereinigd, en daarna moet het in de molen verbrijzeld en vermalen worden, en daarom gaan de gelovigen, de vromen, diep gebukt onder zware rampen die de goddelozen niet treffen,

want het geloof moet beproefd worden. Calvijn stelt dat de kinderen van God niet beproefd worden op gelijke wijze met de goddelozen, maar dat de last groter is die op hen wordt gelegd. Zij dragen een groter kruis, en zijn zo ogenschijnlijk de ellendigsten van alle mensen, en daarom gehaat en veracht door de hele wereld. De wereld vindt de leer van het evangelie niet aangenaam of aannemelijk, stelt Calvijn. Daarom stelt Calvijn dat de gelovigen zich met volhardende lijdzaamheid dienen te bewapenen.

Calvijn waarschuwt dan ook tegen dwaze lichtgelovigheid die een vals geloof heeft gebouwd buiten de geboden van God om. Het gaat dan om de al te snelle en gemakkelijke genade, waarvan Calvijn stelt dat die helemaal niet zo voor handen ligt als ze zich verbeelden. Er is niet zomaar verlossing. Calvijn kliedert niet met de genade. Het is in zijn ogen niet goedkoop. Het moet wel van God komen, maar dan niet langs menselijke wegen, want die hebben alles te simpel voorgesteld. Het is allesbehalve simpel in de leer van Calvijn. Calvijn omzeilt de deus ex machina die in de kerken verheerlijkt zou worden, want ze zouden de boodschap van de reformatie steeds meer en meer verzoeten en vergemakkelijken tot een geestelijke luxe, tot bourgondische God in Frankrijk. Die heeft alles al in kannen en kruiken, en merkwaardig genoeg heeft die precies dezelfde opvattingen als de mens heeft. Hoe zou dat kunnen ? Daarom stelde Karl Barth ook dat God de oneindige vreemdeling was, dat de mens zich niets moest pretenderen.

Kan het wel of kan het niet ? De mens rent als een dwaas op het nog veel te dunne ijs. Hoogdravende woorden, en het verkoopt goed. Er is een markt voor, zoals Calvijn al had gewaarschuwd. De menigten zouden zich massaal overgeven aan onzinnigheden, stelde Calvijn. Hij stelde dat het rijk Gods wat men enkel genieten kan door naar de hemel op te klimmen, naar beneden is gebracht. Zo ontstond er een doolhof van jammeren waar de gelovigen levenslang in rondzwerven. Calvijn stelde dat een ieder voor zijn tijd wil maaien en niet wil zaaien. Ze willen ontijdig genieten van de vrucht van hoop. Ze hebben geen gematigdheid beoefend. Het is ijdele zinnelijkheid, stelt Calvijn, die op het najagen van pracht, weelde en lekkernijen uit is. We kunnen stellen dat het een monster is van allesverwoestende vraatzucht, de deus ex machina, een diepe vleselijkheid in de mens, diep geworteld, als door weerhaken, waar de mens nog los van moet komen. Dit zal in het verdere hemelse evolutie plan des Heeren moeten gebeuren.

De zelfverzekerdheid en de zelfbelangrijkheid van de mens is het probleem, waardoor hij zichzelf een onmatige zelfwaardigheid heeft aangemeten die van het vlees is, en daarmee is de mens tegen de oorspronkelijke christelijk gereformeerde waarden ingegaan.

DOOYEWEERD EN DE STRIJD TEGEN DE DEUS EX MACHINA III

De gereformeerde kerk die is afgeweken van Dooyeweerd heeft een dodelijke darmkanker die alleen genezen kan worden door het bittere, nihilistische gal van Steenblok. Wat bedoel ik hiermee ? Het gaat niet om de personen, maar om hun leer, om 1953. Dooyeweerd was een voorloper van Steenblok. Geen snelle uitvluchten vinden voor snelle verabsolutering van de eigen standpunten, ook al zijn die populair. Populariteit is nooit een goede en eerlijke graadmeter geweest, ook blijdschap, geluk en geld niet. Het zijn drogredenen. Volg de meerderheid in het kwaad niet. Darwin stelde dat de mens flexibel moest zijn, plastisch, om te overleven. Dooyeweerd stelde dat zonder de plastische horizon van de menselijke ervaring er geen menselijke ervaring mogelijk was. (Wijsbegeerte der wetsidee II, p. 515) Dooyeweerd stelde dat eerst de dogmatische zelfverzekerdheid verstoord moest worden die vast blijft steken in naamverklaring en vaste grond van de waarheid denkt te hebben in het subject zelf. Dooyeweerd stelt dat hem die de kritische denkhouding zich heeft eigengemaakt, die de wijsbegeerte van het idee van de geboden eist, niet langer verblind kan worden. Dat is dus een voor-Steenblokkiaans pad wat Dooyeweerd wijst, als de bron van 1953. Dit gebeurde dus in de dertiger jaren.

Het plastische noemt Dooyeweerd belangrijk voor het vatbaar zijn voor hogere vormen. Hij hamert er op dat het dan wel de plasticiteit van de a priori moet zijn. We zien het in de medische industrie en ook wel in de kerk : de verabsolutering van de menselijke rede in de immanentie-filosofie, alsof ze er al zijn, alsof ze alles al hebben, een deus ex machina. Ze hebben zichzelf tot god gemaakt, en heersen over anderen als brute tirannen. Een dokter die zijn medicijnen dwingt is geen dokter. Door deze dwang zijn ze groot geworden en hebben ze veel geld naar binnen kunnen schrapen, en dat hopen ze te blijven doen. Zij zijn de kolonisten van jouw lichaam. Kersten streed ertegen, en wij ook. In dat spoor verder. Dooyeweerd liet zien wat het was, en zo ook C. Steenblok. We moeten veel nihilistischer en pessimistischer worden over wat er op aarde gebeurt, om zo niet onder het zelfde oordeel als over de goddelozen te komen. We moeten wenen over de zonden. En wenen is een keuze. (Ezechiel 9)

Ze forceren de synthese, en daarom is er geen synthese. Het is slavernij. De mens leeft in slavernij tot de hoge heren van de medische wereld, de afgoden. Napoleon streed er ook tegen en stelde dat medici meer doden op hun geweten

hebben dan generalen in het leger.

Dooyeweerd stelde dat er een verzelfstandiging van de menselijke kennisstructuur plaatsvond door zelfgenoegzaamheids-verklaring van het menselijke apparaat, wat een illusie is. We kunnen stellen dat dit heeft plaatsgevonden in de medische wereld en ook in de kerken. Zo brouwde men een merkteken van slavernij tot de deus ex machina, het bronmonster van Laodicea. Het is de demiurg, de schijngod, die in zijn eindeloze vraatzucht telkens weer grote denkstappen overslaat, zich er met een Jan leien dakje er vanaf maken.

Het is verschrikkelijk. Al die professoren die met hun dure woorden God hebben verdronken. Allemaal sluiertermen om grote gruwelen mee te verbergen. Stilte in de zaal. Wie heeft dit verzonnen ? En dan komen de excuses : ‘Wir haben es nicht gewust.’ Nee, maar je hebt het maar wel even mooi gedaan. Je hebt niet voor God gekozen, en voor God’s wegen, maar voor je eigen wegen. En die heb je voor het gemak God genoemd. In het stelsel van Dooyeweerd komen ze er niet zomaar mee weg.

Hoe verschrikkelijk deze tragedie ook is, Dooyeweerd stelt dat men zich alleen van God’s eeuwigheidsdenken bewust kan worden door de prisma van tijd. Alleen door zulke subjectiviteit kan uiteindelijk het Archemedische punt werken.

Deze wereld is oversynthetisch geworden, geforceerd synthetisch, en dat gaat zich wreken. Zo is de aarde tot een tikkende tijdbom geworden, en moeten wij de filosofie omtrend de theologie uitwerken. Uiteindelijk kwam Jezus niet om zomaar snelle, geforceerde vrede, dwangsynthese, te brengen. Dat is een valse Jezus, de deus ex machina. Het is de heilige graal van de afvallige Laodiceaanse kerk. Uit deze beker drinken ze, en door deze beker zijn zij dronken geworden. Dooyeweerd stelde dat iedere verzelfstandiging en verabsolutering van het relatieve de waarheid tot leugen heeft gemaakt. Dat zien we om ons heen. Daaruit moeten we ontwaken door zelfkritiek, door de zondologie, door 1953 dus.

Die zelfkritiek zorgt ervoor dat we niet te star en statisch worden, maar plastisch blijven in onze groei, en ook niet te plastisch, want het heeft ook een zekere starheid en statischheid in de context van de soberheid en de regressie. Wij mogen niet te eenzijdig zijn, maar ook niet te meerzijdig, zoals onze catechismus stelt. Zo dient het Archemedische punt ons in balans te houden, de a priori prisma.
